

NOTA

ZOUTLEEuw - SCOUTSLOKAAL

J. CLAESEN, E. AUDENAERT & A. DOUCET

JUNI 2020

Titel

Nota met ingreep in de bodem. Zoutleeuw – Scoutslokaal.

Auteur(s)

Jan Claesen, Evelien Audenaert & Alexander Doucet

Projectnummer

2020C178

Plaats en datum

Kortenaken, juni 2020

Reeks en nummer

ARCHEBO rapport 2020C178

ISSN 2034-5615

© 2020 ARCHEBO bvba

ARCHEBO aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijke toestemming van de opdrachtgever.

INHOUD

1	Inleiding	4
1.1	<i>Algemeen</i>	4
1.2	<i>Beschrijving onderzoeksoopdracht</i>	4
1.3	<i>Doelstellingen</i>	7
1.4	<i>Onderzoeksvragen</i>	7
2	Huidige & toekomstige situatie	8
2.1	<i>Huidige situatie</i>	8
2.2	<i>Toekomstige situatie</i>	9
3	Bureauonderzoek	13
3.1	<i>Inleiding</i>	13
3.2	<i>Resultaten bureaustudie</i>	13
4	Reeds verstoorde & onderzochte zones	13
4.1	<i>Verstoorde zones</i>	13
4.2	<i>Onderzochte zones</i>	14
5	proefsleuvenonderzoek noordelijke zone	19
5.1	<i>Beschrijvende gedeelte</i>	19
5.2	<i>Assessment proefsleuvenonderzoek</i>	21
5.3	<i>Interpretatie van het onderzochte gebied</i>	25
5.4	<i>Potentiële kennis & waardering</i>	26
6	Interpretatie van de archeologische site	28
7	Samenvatting	28
7.1	<i>Voor een gespecialiseerd publiek</i>	28
7.2	<i>Voor een niet-gespecialiseerd publiek</i>	28
8	Bibliografie	29
9	Figurenlijst	30

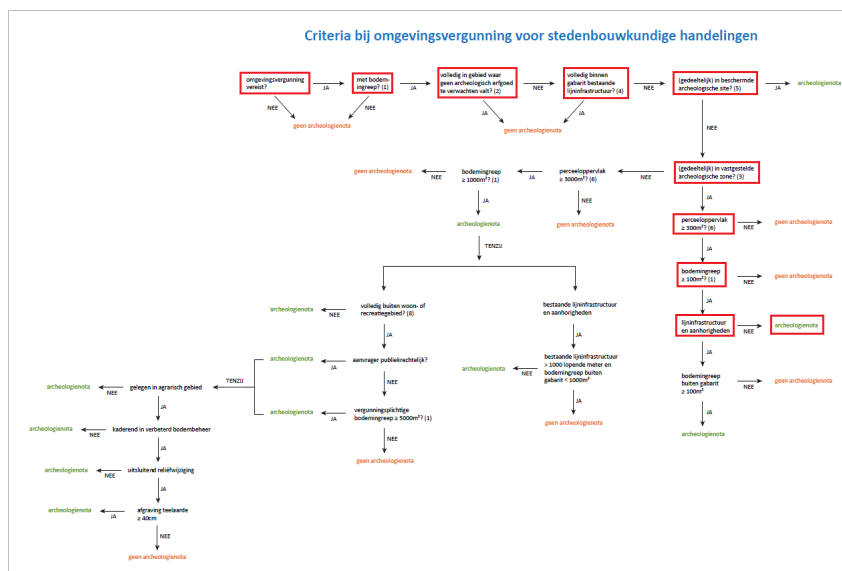
1 INLEIDING

1.1 ALGEMEEN

Bij het aanvragen van een omgevingsvergunning of een verkavelingsvergunning kan het zijn dat het toevoegen van een archeologienota aan de aanvraag verplicht wordt gesteld. De archeologienota wordt geschreven door een erkend archeoloog en bevat de resultaten van een archeologisch vooronderzoek en een advies voor vrijgave of eventueel vervolgonderzoek.

Het toevoegen van een archeologienota aan een verkavelingsaanvraag is afhankelijk van een aantal criteria:

- De totale oppervlakte van de percelen
- De oppervlakte van de geplande bodemingrepen
- De ruimtelijke bestemming van het terrein
- De ligging van het terrein binnen of buiten een archeologische zone of de site volgens de inventaris

Figuur 1: Criteria bij stedenbouwkundige vergunningen.

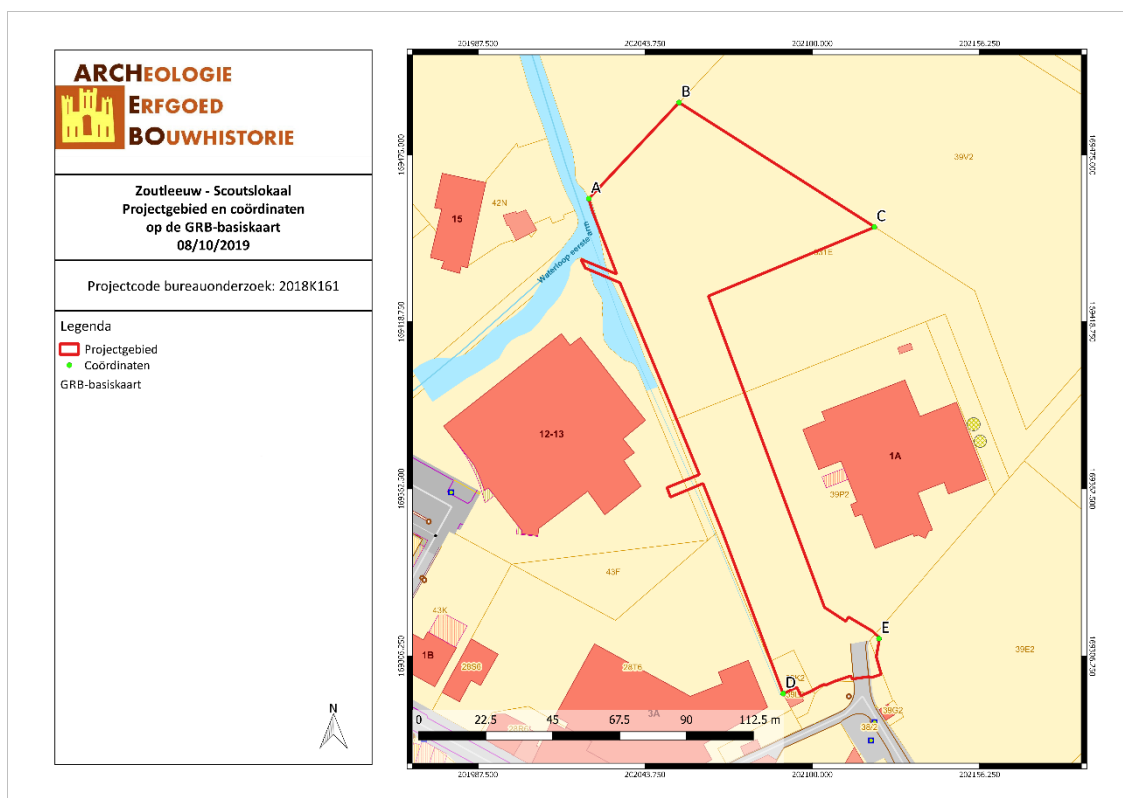
1.2 BESCHRIJVING ONDERZOEKSOPDRACHT

Naar aanleiding van een omgevingsvergunning binnen een vastgestelde archeologische zone heeft ARCHEBO bvba een archeologienota opgemaakt. Binnen het projectgebied wordt een scoutslokaal en een randparking voorzien van 77 parkeerplaatsen. Er wordt een wegenis aangelegd tot aan het scoutslokaal alwaar er een verharding met fietsenstalling zal geïnstalleerd worden. De totale oppervlakte van het projectgebied is ca. 7236,236 m².

Aangezien de aanvraag voor een omgevingsvergunning na 1 juni 2016 werd ingediend, is een archeologienota evenwel vereist, zoals vastgelegd in het Onroerenderfgoeddecreet (art. 5.4.1, 5.4.2, 5.4.8 en 5.4.9). Het bureauonderzoek werd uitgevoerd in november 2018 – oktober 2019 onder leiding van erkend archeoloog Jan Claesen. Contactpersoon bij het opstellen van de archeologienota was dhr. Johan Thomas. In de onderhavige archeologienota worden de locatie van het terrein en de reeds uitgevoerde werken geanalyseerd. Deze informatie wordt samen met de resultaten van een archeologisch bureauonderzoek bestudeerd.

Administratieve fiche	
Naam site:	Zoutleeuw - Scoutslokaal
Onderzoek:	Nota met ingreep in de bodem
Ligging:	Vlaams-Brabant, Zoutleeuw, Sint-Truidensesteenweg, zonder huisnummer
Kadaster:	Afdeling 1, Sectie C, percelen 39V2 (deels), 331E (deels), 39P2 (deels), 39L2 en 39K2.
Coördinaten:	A X 202024.998
	Y 169460.432
	B X 202074.679
	Y 169513.556
	C X 202096.814
	Y 169281.385
	D X 202090.169
	Y 169293.566
	E X 202122.368
Opdrachtnemer :	ARCHEBO bvba Merelnest 5 3470 Kortenen
Projectcode bureauonderzoek:	2018K161
Projectcodes gerelateerd onderzoek:	2015/555 2016/041 2016/042 2018D85
Projectleiding:	Jan Claesen
Erkenningsnummer projectleiding:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00014
Bewaarplaats archief:	Opdrachtgever
Grootte projectgebied:	Ca. 7236,236m ²
Uitvoeringsperiode:	Mei 2020
Reden van de ingreep	Bouw van een scoutslokaal en randparking
Wetenschappelijke vraagstelling:	Het doel van deze archeologienota is een archeologische evaluatie van het terrein, de geplande werken en impact op het bodemarchief.
Termen Thesauri:	Bureauonderzoek, archeologische zone, scoutslokaal, parking ...

De onderstaande GRB-kadasterkaart en de Orthofoto tonen het projectgebied op de meest recente stadskaarten en luchtfoto's.

1.3 DOELSTELLINGEN

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaande aan de werken. Dit kan door behoud in situ, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of ex situ, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Onderdeel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om in situ behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen vernietigd worden, is een archeologisch onderzoek nodig. Er wordt een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het projectgebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het projectgebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het projectgebied, zal de bodem onderzocht worden op gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

Deze archeologienota dient bekrachtigd te worden door het Agentschap Onroerend Erfgoed en nadien bij de aanvraag voor de bouwvergunning gevoegd te worden.

1.4 ONDERZOEKSVRAGEN

Volgende onderzoeksvragen dienen na het vooronderzoek met ingreep in de bodem beantwoord te worden:

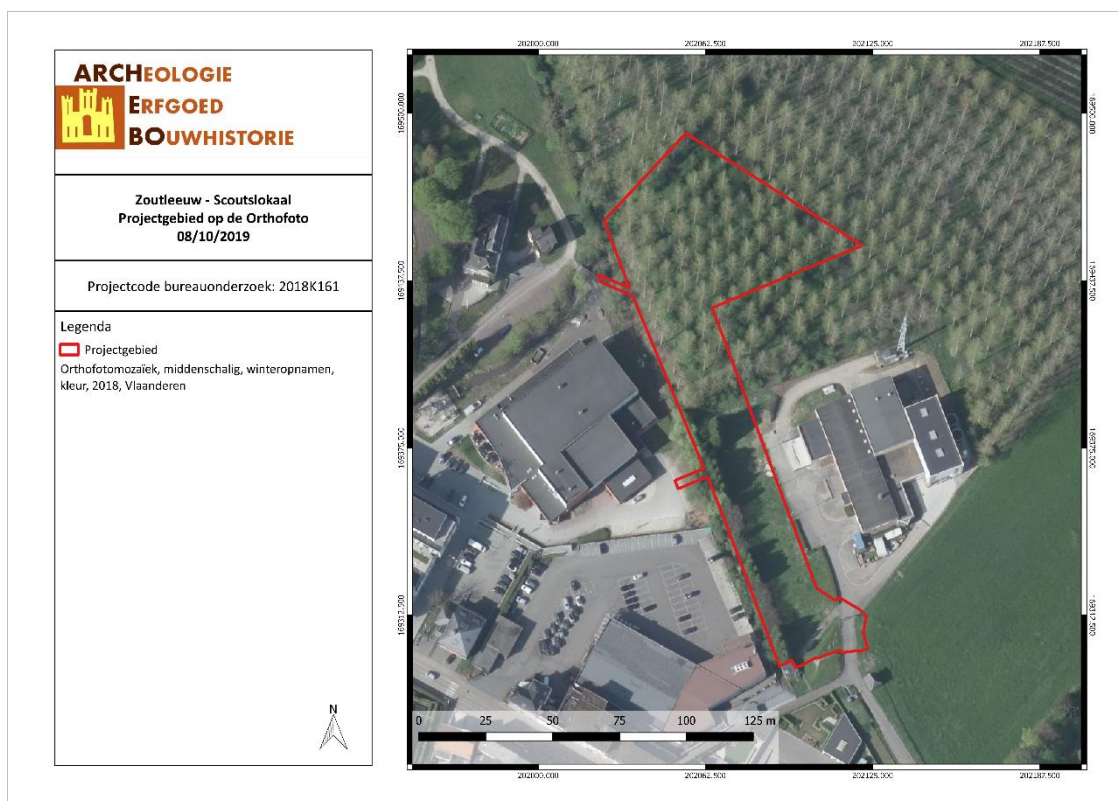
- *In hoeverre is de bodemopbouw intact?*
- *Zijn er nog archeologisch relevante niveaus aanwezig?*
- *Vanaf wanneer kwam het terrein in gebruik? Welke sporen zijn hiervan terug te vinden en op welke diepte? Hoeveel archeologische niveaus zijn er aanwezig? En hoe onderscheiden ze zich?*
- *Hoe is de bewaringstoestand van de sporen? Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?*
- *Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?*
- *Wat is de aard, omvang, datering en bewaringstoestand van de aangetroffen archeologische resten?*
- *Kunnen er structuren aangeduid worden? Wat is hun onderlinge samenhang?*
- *Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie?*
- *Zijn er sporen die gerelateerd kunnen worden aan de ravelijn? Zijn er verdedigingsstructuren aanwezig?*
- *Zijn aangetroffen metalen voorwerpen in verband te brengen met militaire occupatie of militaire interventie? Zo ja, uit welke periode?*
- *Is er een bodemkundige verklaring voor de partiële afwezigheid van archeologische sporen? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?*
- *Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettingen, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?*
- *Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen onze kennis van de ontwikkeling van Zoutleeuw?*

- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:
 - o Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
 - o Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

2 HUIDIGE & TOEKOMSTIGE SITUATIE

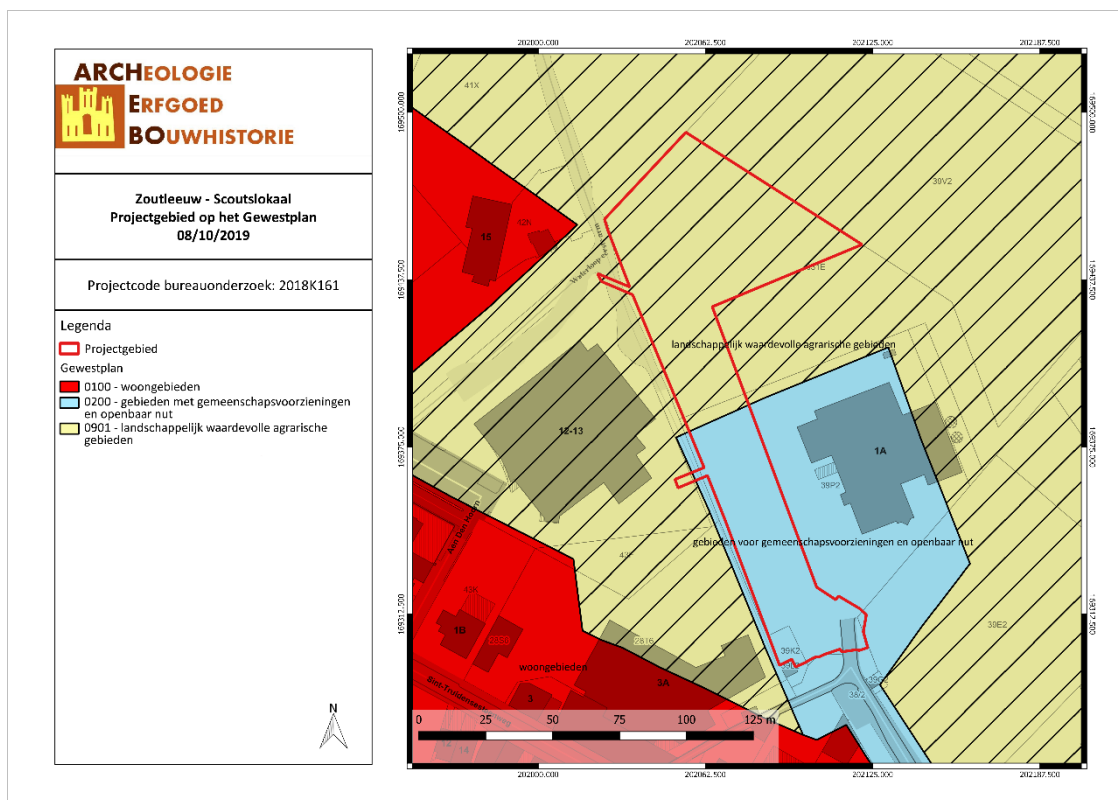
2.1 HUIDIGE SITUATIE

Het perceel van het projectgebied bevindt zich achter het gebouw van de Watergroep nv. Op de Orthofoto is te zien dat er op het noordelijke deel van het terrein een aangeplant bos aanwezig is. Het beboste deel bevindt zich volgens het Gewestplan in “landschappelijk waardevol agrarisch gebied”. Het zuidelijk deel, waar de parking zal komen ligt in een “gebied met gemeenschapsvoorzieningen en openbaar nut” wat te wijten valt aan het gebouw van de Watergroep nv. In het zuidoostelijk gedeelte is reeds wegenis aanwezig.

ZOSC/19/10/08/3 - Digitale aanmaak

Figuur 4: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2019)

ZOSC/19/10/08/4 - Digitale aanmaak

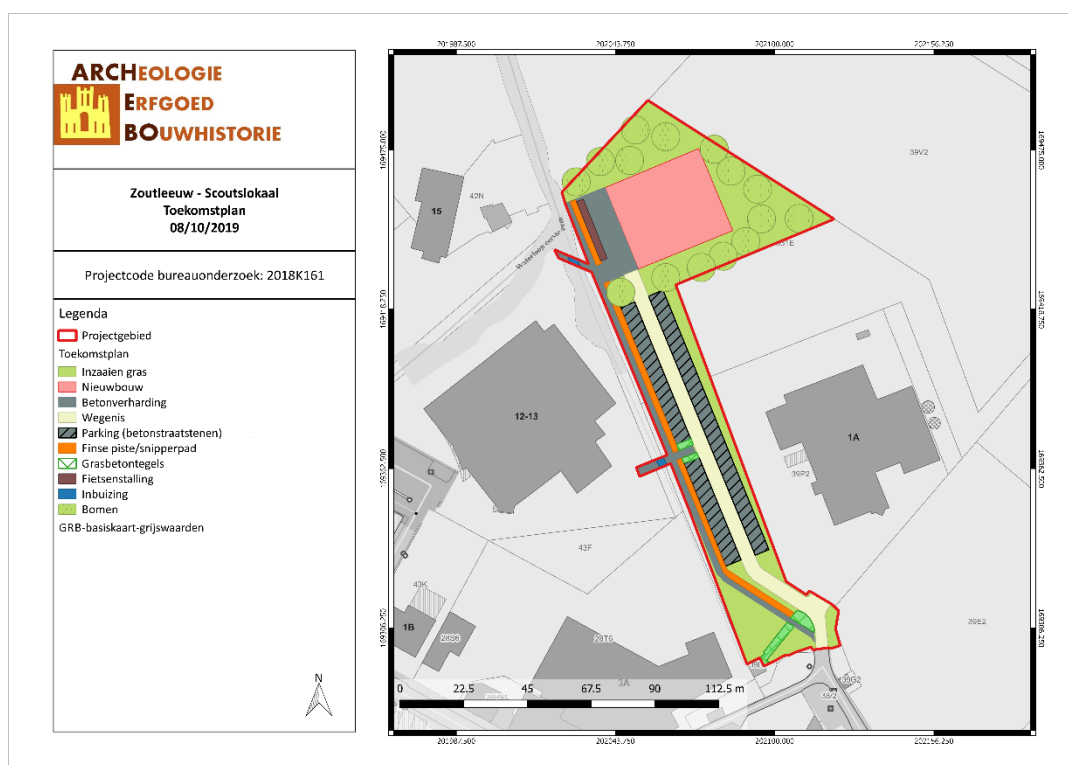
Figuur 5: Situering van het projectgebied op het Gewestplan (Geopunt, 2019)

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

Binnen het projectgebied wordt een scoutslokaal en een parking gebouwd. Hiervoor wordt een deel van de bestaande bomen gekapt op de locatie van de nieuwbouw. De fundering van deze nieuwbouw komt tot op 80cm diepte. Het huidige niveau blijft in de niet bebouwde zones behouden. De parking wordt voorzien in het niet-beboste zuidelijke deel en zal 77 parkeerplaatsen hebben. De parking wordt aangelegd in betonstraatstenen en zal tot op 59cm diepte verstoren (geotextiel, 20cm onderfundering type I, 25cm steenslagfundering met continue korrelverdeling met toevoegsels type IA, 4cm split 0/6,3 en betonstraatstenen 22x11x10cm (grijs van kleur, in elleboogverband aangelegd)). Hiertussen wordt er een wegnis aangelegd tot aan het scoutslokaal alwaar er een verharding wordt voorzien met ruimte voor een fietsenstalling. De versterking van deze wegnis is 55cm diep (geotextiel, 20cm onderfundering type I, 25cm steenslagfundering met continue korrelverdeling zonder toevoegsels, 6cm bitumineuze verharding (onderlaag) type APO-A en 4cm bitumineuze verharding (toplaag) type AB-4C), de fietsenstalling zal steunen op funderingsblokken van 50x50x50cm, die worden verwerkt in een betonverharding van 63cm dikte (geotextiel, 20cm onderfundering type I, 25cm steenslagfundering met continue korrelverdeling met toevoegsels type IA en betonverharding van 18cm dikte (grijs geborsteld)). Tussen de parking, fietsenstalling en betonverharding zal een snipperpad of Finse piste aangelegd worden (10cm houtsnippers bovenop maaiveld). In het zuiden van het terrein zal een verharding in grasbetontegels aangelegd worden. Deze verharding verbindt de wegnis met een bestaand gebouw en zal de bodem tot op 40cm diepte verstoren (geotextiel, 25cm steenslagfundering zonder toevoegsels, type I, niet-geweven geotextiel, bed van bodemsubstraat met zand (Enom = 5cm) en een bestrating van grasbetontegels opgevuld met bodemsubstraat en ingezaaid met gras 30x10x10 cm). De waterloop Eerste Arm zal deels open worden gelegd. Het openleggen van deze waterloop betreft enkel het zuiveren van de oevers. Het grondwerk is hier beperkt tot 20-30cm diepte. Op de plaatsen waar de verharding de waterloop kruist, komt een inbuizing van de gracht. De buis zal een diameter hebben van

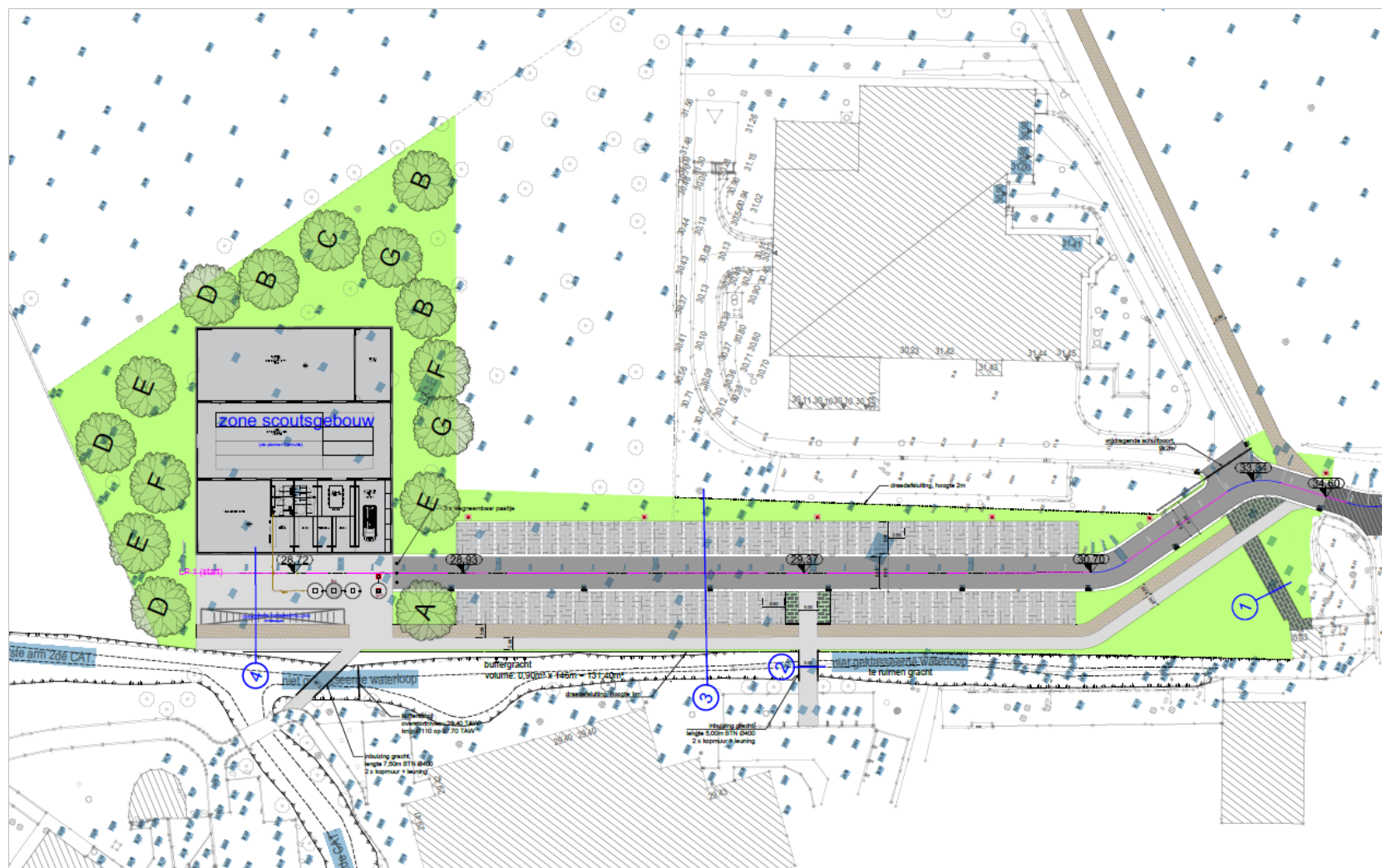
40cm en op deze plaatsen zal de bodem tot op 1,6m diepte verstoord worden. Voor de riolering en nutsleidingen zal een sleuf van 60cm breedte aangelegd worden tot op een diepte van 1,20m. Deze sleuf is voor alle leidingen, toe- en afvoeren. Voor de regenwaterput wordt de bodem lokaal uitgegraven tot op 3m diepte. Tenslotte zullen er ook enkele bomen aangeplant worden in het noorden van het projectgebied. De totale oppervlakte van het projectgebied is ca. 7236,236 m².

Voor alle duidelijkheid worden alle toekomstige plannen bijgevoegd als bijlage.

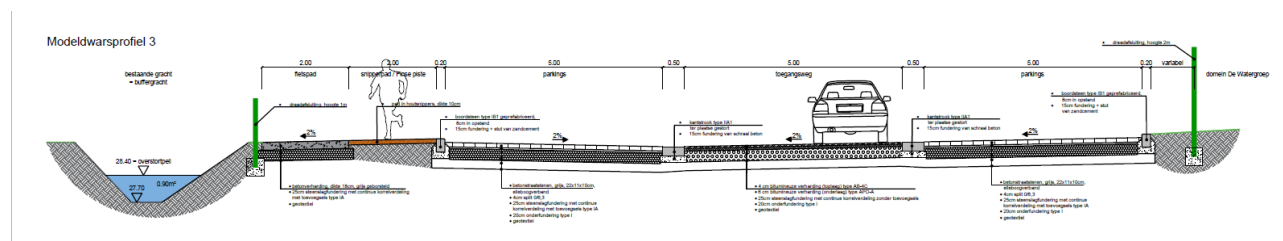
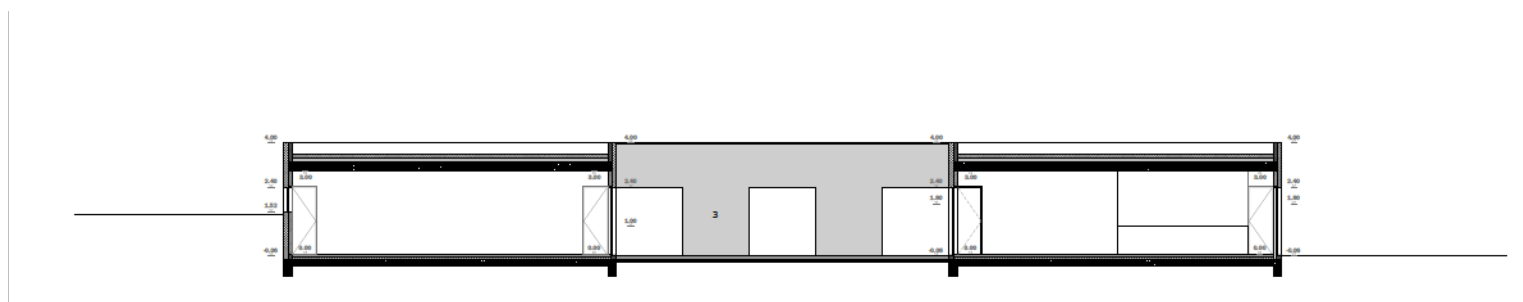
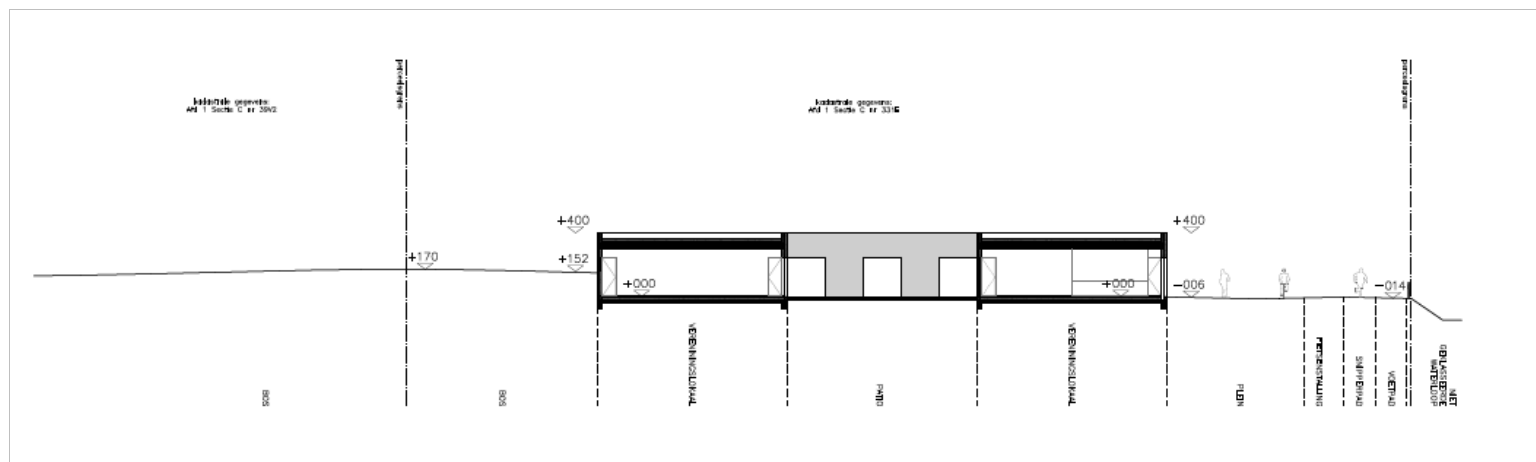

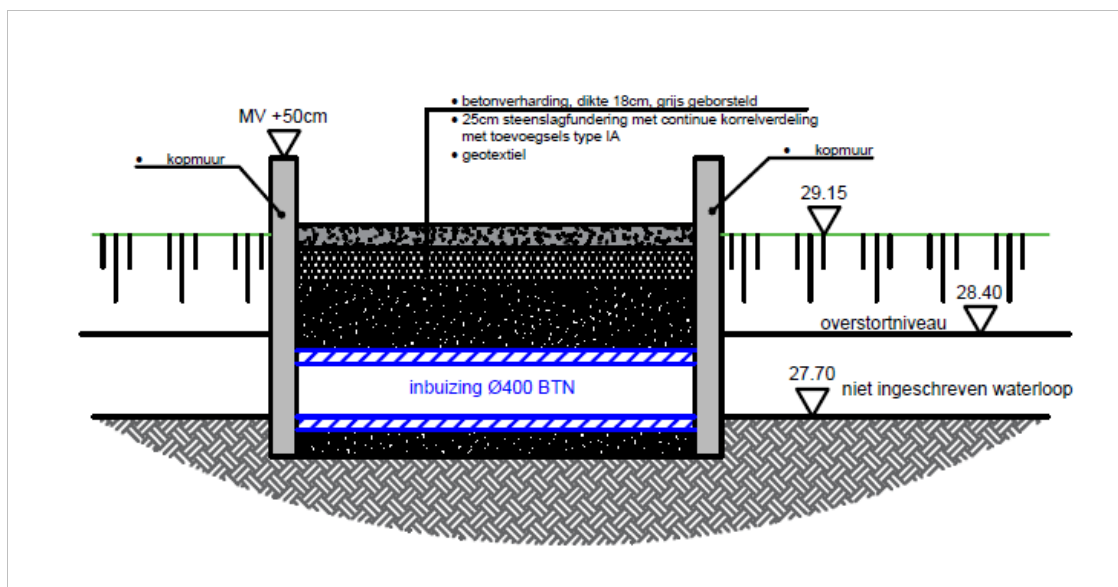
ZOSC/19/10/08/5 - Digitale aanmaak

Figuur 6: Situering van het projectgebied op Toekomstplan (ARCHEBO bvba, 2019)

Figuur 7: Toekomstplan en inplanting (Geotec bvba, 2019)

Figuur 11: Doorsnede inbuizing gracht (Geotec bvba, 2019)

3 BUREAUONDERZOEK

3.1 INLEIDING

Het doel van de bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van het archeologische erfgoed te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie. Hierbij worden zo veel mogelijk cartografische en andere bronnen geraadpleegd.

3.2 RESULTATEN BUREAUSTUDIE

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat het projectgebied nooit bebouwd is geweest. Binnen het projectgebied werd reeds archeologisch onderzoek uitgevoerd waaruit bleek dat het eerste archeologische niveau bewaard is op een diepte van 1 meter.

Het noordelijk deel van het projectgebied (scoutslokaal) blijkt uit cartografisch onderzoek en uit de gegevens van de Centraal Archeologische Inventaris middenin een ravelijn van de derde stadsomwalling uit de 16de tot 17de eeuw te liggen. In de uiterst zuidelijke punt (parking) van het terrein kunnen er resten van een barbacane of brugschans aangetroffen worden. Ook de tweede stadsomwalling uit de 14de eeuw blijkt met een dubbele gracht over het terrein te lopen.

De bodemkaart geeft aan dat het terrein is opgehoogd. Ook uit voorgaand archeologisch onderzoek is dit gebleken. Dit is te wijten aan het dempen van de grachten en het afbreken van de wallen wat zijn aanvang vond in 1784. Hierdoor is deze ophoging ook nog archeologisch interessant en is het mogelijk dat hieronder nog een archeologisch niveau bevindt.

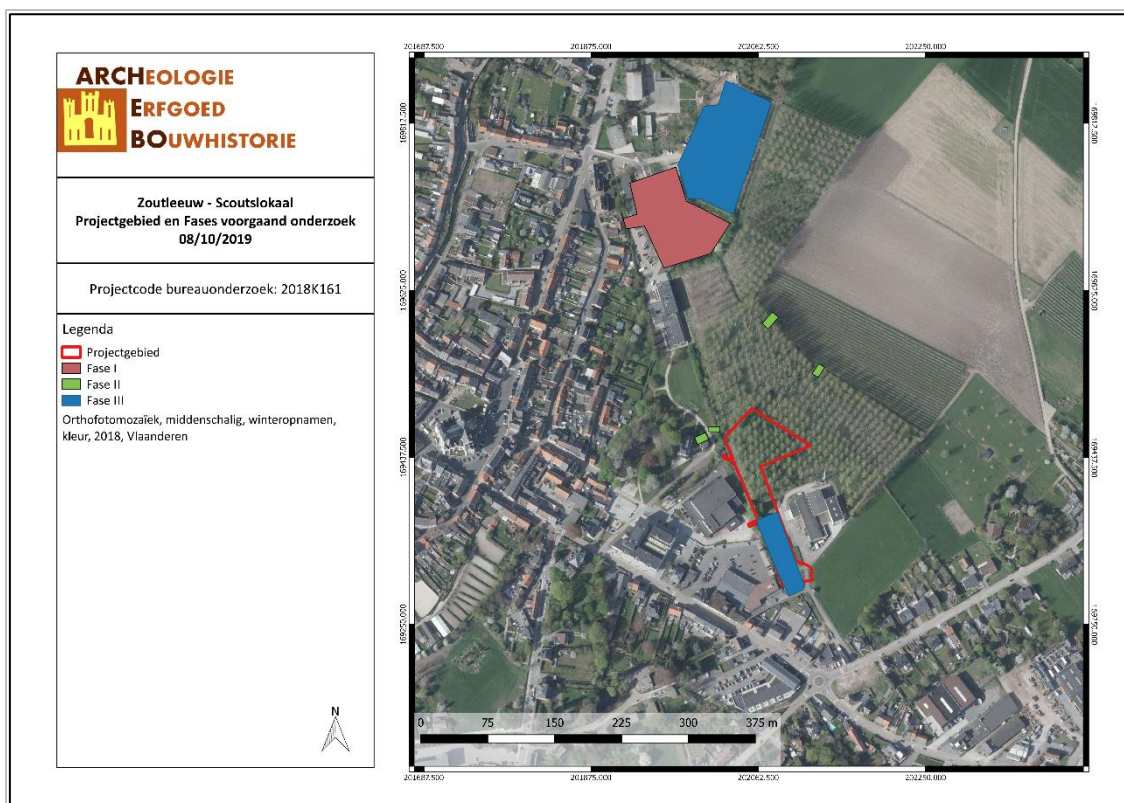
4 REEDS VERSTOORDE & ONDERZOCHE ZONES

4.1 VERSTOORDE ZONES

Het onderzoeksgebied leek op de plaats waar de parkeergelegenheden zullen ingepland worden geen verstoringen te kennen.

4.2 ONDERZOCHE ZONES

In januari-februari 2016 werd het onderzoeksgebied reeds onderworpen aan een vooronderzoek met ingreep in de bodem (ARCHEBO-rapport 2015-016/ vergunningsnummer 2015-555). Dit onderzoek vond plaats in drie fasen. Fase III, parkeergelegenheden Watergroep, ligt in het zuidelijk deel van ons onderzoeksgebied. De doelstelling van dit onderzoek op deze locatie was het nagaan of de ondergrond reeds verstoord was met een pre-onderzoek. Daarom werd er specifiek op deze manier gekeken met 4 proefsleuven. Aangezien er nog geen toekomstplan beschikbaar was, bleef het vooronderzoek beperkt, maar er zijn toen voldoende resultaten geboekt. Het onderzoek had de volgende resultaten:

ZOSC/19/09/12/6 - Digitale aanmaak

Figuur 12: Kaart met situering van het projectgebied en de verschillende fases (ARCHEBO bvba, 2019)

Parkeergelegenheid Watergroep (WP9 t.e.m. 12)¹

In deze zone waar het terrein lichtjes afloopt naar het zuiden toe, werden archeologisch interessante sporen aangetroffen op meerdere archeologische niveaus. Een eerste niveau bevond zich op ca. 30cm onder het maaiveld (A1-horizont).

In werkput 12 werd op 30cm onder het maaiveld een paalkuil aangetroffen als spoor 2.

Een tweede niveau bevindt zich op 70cm onder het maaiveld. In werkput 9 loopt dit vlak door een ophogingslaag, maar niet in werkput 12. Tussen deze proefputten in, moet dus een structuur aanwezig zijn.

Het derde niveau dat zich op ca. 120 cm diepte bevond tussen 27,46 en 29,05 m TAW, zit diep begraven onder een dik pakket opgebrachte grond (A2) wat kan gezien worden als een derde archeologisch niveau waarvan de terminus post quem datering na de nivellering van de stadswallen valt.

¹ Claesen et al. (2016): p. 27 – 30.

De originele C-horizont werd niet aangetroffen, maar moet zich dieper dan 3m onder het huidige maaivlak bevinden. Nogmaals dient hier te worden benadrukt dat deze 4 proefsleuven werden aangelegd om na te gaan of dit deel van het toenmalige projectgebied verstoord was of niet. Met zekerheid kan gesteld worden dat hier minimaal defensieve structuren aanwezig zijn.

Figuur 13: Profiel van werkput 9, met in het midden de laag (A2-horizont) waarin de musketkogels werden aangetroffen (ARCHEBO bvba, 2016)

De dikke antropogene laag (A2), die in werkput 9 van fase I werd aangetroffen en waarin zich 6 kanonskogels en een tiental musket/pistoletkogels bevonden, werd eveneens aangetroffen in werkput 9 van deze zone. In totaal werden er een achttal musket- en of pistoletkogels in deze laag aangetroffen. Mogelijk dienen deze voorwerpen gekoppeld te worden aan een aanval op een defensieve structuur (wal) die later genivelleerd werd (in de greppel werd getrokken).

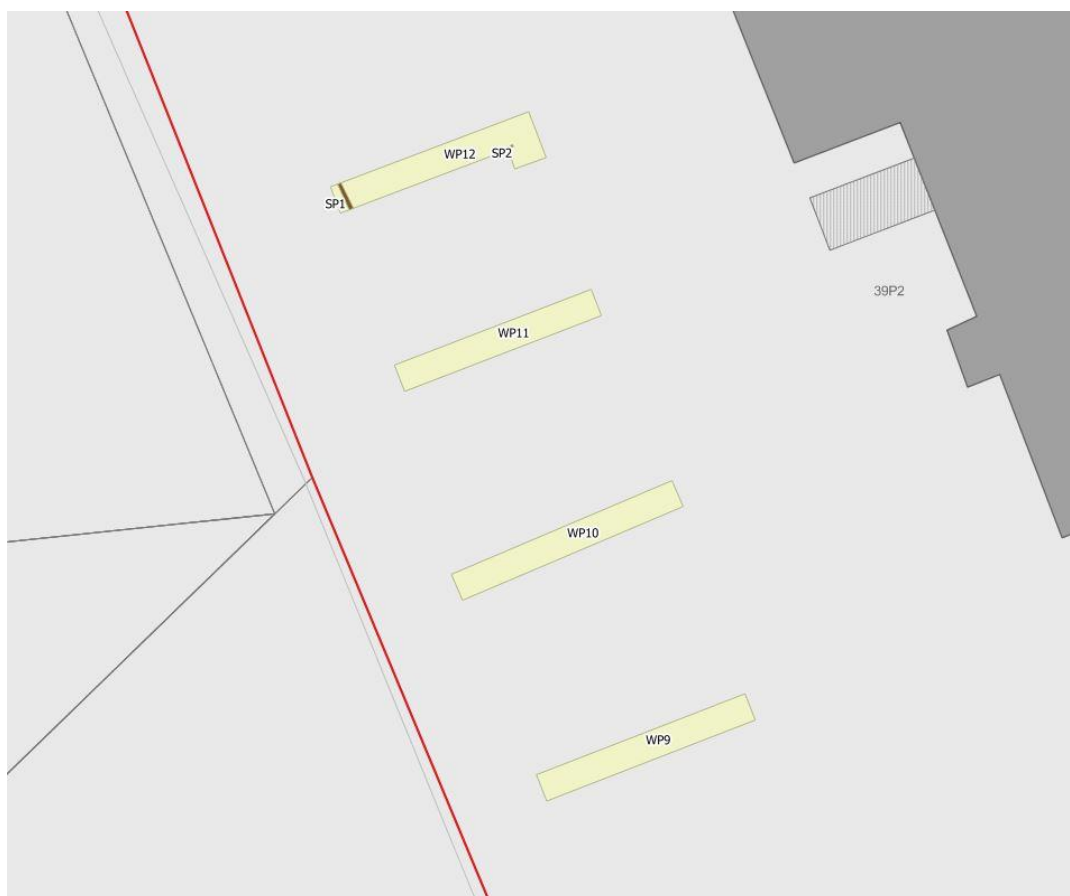
In werkput 12 werden zowel een paalkuil als een spoor dat aanvankelijk als greppel werd geïnterpreteerd, aangetroffen. Echter, na het couperen bleek deze greppel niet meer dan een ophogingspakket te zijn. Ter hoogte van de paalkuil werd een kijkvenster aangelegd, wat evenwel geen bijkomende sporen opleverde.

Figuur 14: Vlakfoto en coupefoto van spoor 1 in werkput 12 (ARCHEBO bvba, 2016)

Figuur 15: Kijkvenster aangelegd bij werkput 12 (ARCHEBO bvba, 2016)

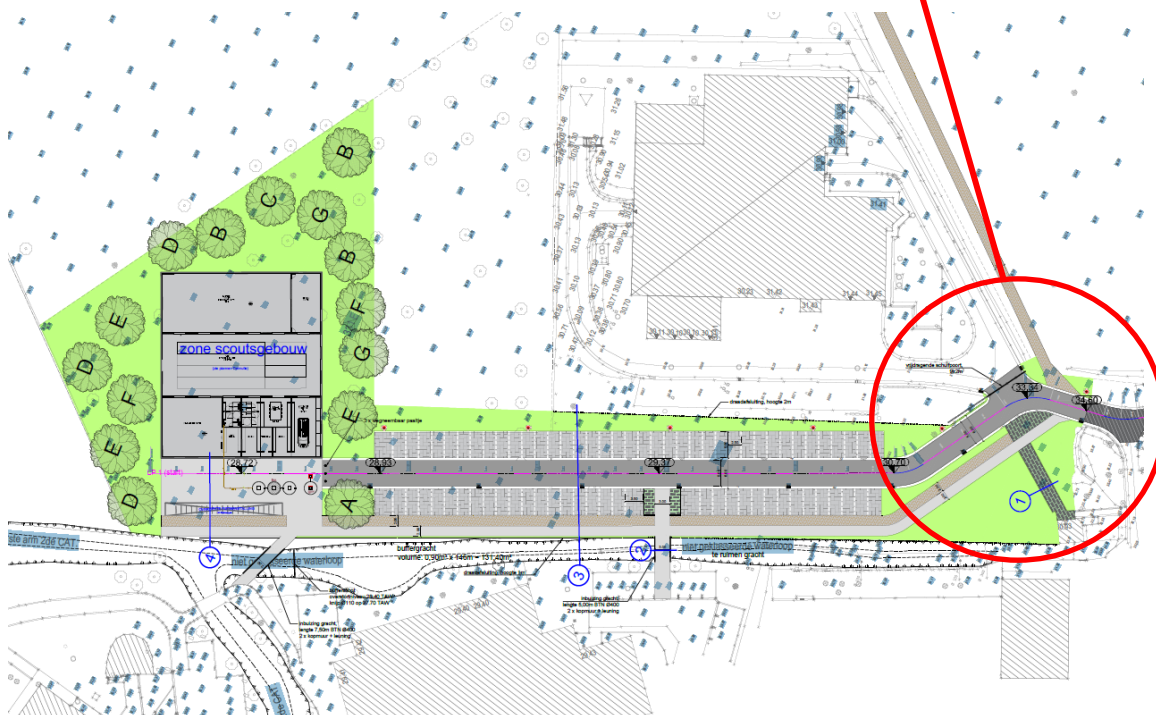
Figuur 16: Plannen fase III, Watergroep (ARCHEBO bvba, 2016)

De diepte van verstoring die de aanleg van de wegenis gaat teweeg brengen is dan ook cruciaal. Bij de huidige wegenis zal enkel de toplaag vernieuwd worden (frezen toplaag 4cm + vernieuwen toplaag 4cm), de nieuwe wegenis zal tot op een diepte van 55cm verstoren en de verharding in betonstraatstenen zal tot op een diepte van 40cm verstoren.

Tussen de nieuwe en huidige wegenis en de nog deels bewaarde bakstenen constructie van de barbacane (rood) wordt minstens een afstand van 60cm bewaard (0,64m, 4,08m en 5,89m; zie onderstaande figuur 17). Hierdoor dient deze bufferzone naar de bakstenenconstructie van de barbacane niet opgegraven te worden. De barbacane is zichtbaar bovengronds, er werd in het verleden nog geen onderzoek bij gedaan.

Figuur 17: Indicatie afstanden oude bakstenen constructie van de barbacane (rood) t.o.v. huidige (donkergrijs) en nieuwe wege(nis) (lichtgrijs)
(Geotec bvba, 2019)

Figuur 18 : Toekomstplan en inplanting (Geotec bvba, 2019)

5 PROEFSLEUVENONDERZOEK NOORDELIJKE ZONE

5.1 BESCHRIJVENDE GEDEELTE

5.1.1 Onderzoeksopdracht

Het doel van het voorgestelde proefsleuvenonderzoek is het evalueren van de archeologische waarde op het gehele terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven, zodoende het archeologisch potentieel van het terrein na te gaan. Hierbij dient nagegaan te worden of er archeologische niveaus aanwezig zijn in het projectgebied en op welke diepte om een inschatting te kunnen maken van de versturende impact van de geplande werken. Verder dient het vooronderzoek met ingreep in de bodem uitspraken te kunnen doen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site binnen het onderzoeksgebied en over het potentieel op kennisvermeerdering. Dit gebeurt door middel van een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed.

5.1.2 Strategie en technieken

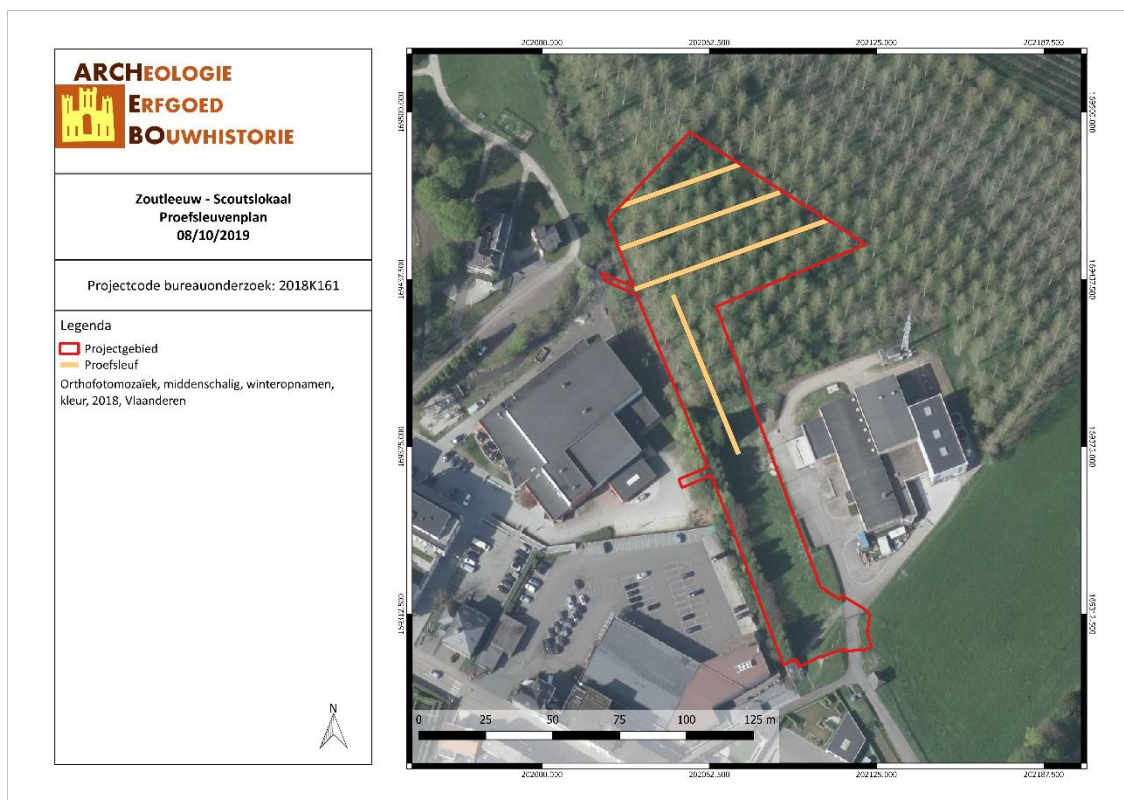
Er wordt geopteerd voor 4 proefsleuven. Het doel van een proefsleuvenonderzoek is het evalueren van de archeologische waarde op het gehele terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven. Dit gebeurt door middel van een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed.

Het zuidelijk gedeelte wordt niet opnieuw onderzocht met proefsleuven omdat in het verleden reeds voldoende informatie is verkregen over de aanwezigheid van archeologisch sporen.

Om een dekkingpercentage te bereiken van ongeveer 10% wordt aangeraden te werken met proefsleuven van 2 meter breed met een maximale tussenafstand van 15 meter. Kijkvensters dienen steeds aangelegd te worden, ook als er geen sporen worden aangetroffen en dienen dan om de schijnbare afwezigheid van de sporen te verifiëren. De zijden van de kijkvensters meten maximaal de afstand tussen twee sleuven. Met de kijkvensters of dwarsseuven kan een dekkingpercentage van 12,5% bereikt worden, wat wenselijk is voor degelijke uitspraken over het geheel van het terrein. Indien hiervan wordt afgeweken, wordt dit eveneens beargumenteerd.

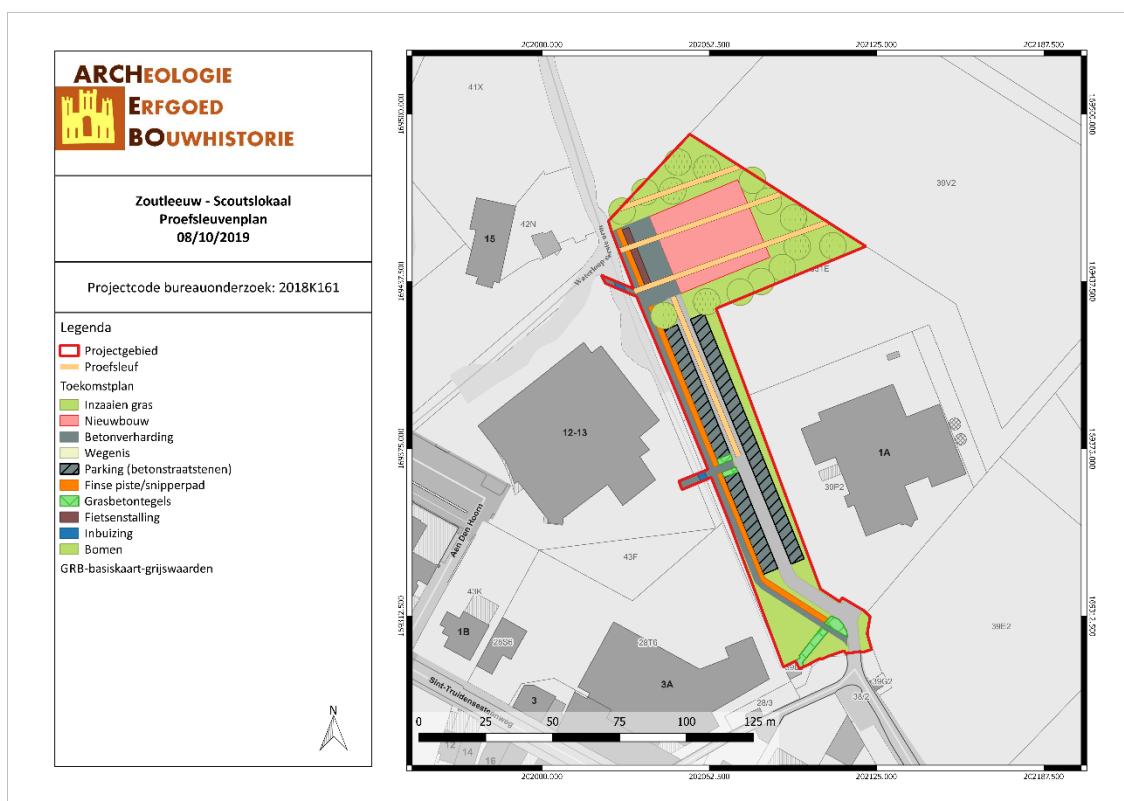
De proefsleuven mogen korter worden aangelegd indien er zou geopteerd worden om bestaande bomen te bewaren.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek dient de nodige aandacht te gaan naar de bodemopbouw in het plangebied. Tevens dient het aangelegde vlak alsook de storthopen met een metaaldetector op signalen gecontroleerd te worden. De proefsleuven worden zo aangelegd dat ze zo lang mogelijk zijn en verspreid over het projectgebied liggen. Gezien het feit dat er reeds een deel van het projectgebied in het verleden archeologisch werd onderzocht door middel van een proefsleuvenonderzoek, dient op dit gedeelte nu geen proefsleuf aangelegd te worden. Voor de rest van het terrein worden vier proefsleuven aangelegd. 3 haaks op de voormalige verdedigingswerken van de stad Zoutleeuw gelegd om een zo goed mogelijk beeld hiervan te kunnen vormen.

ZOSC/19/10/08/7 - Digitale aanmaak

Figuur 19: Proefsleuvenplan (ARCHEBO bvba, 2019)

ZOSC/19/10/08/8 - Digitale aanmaak

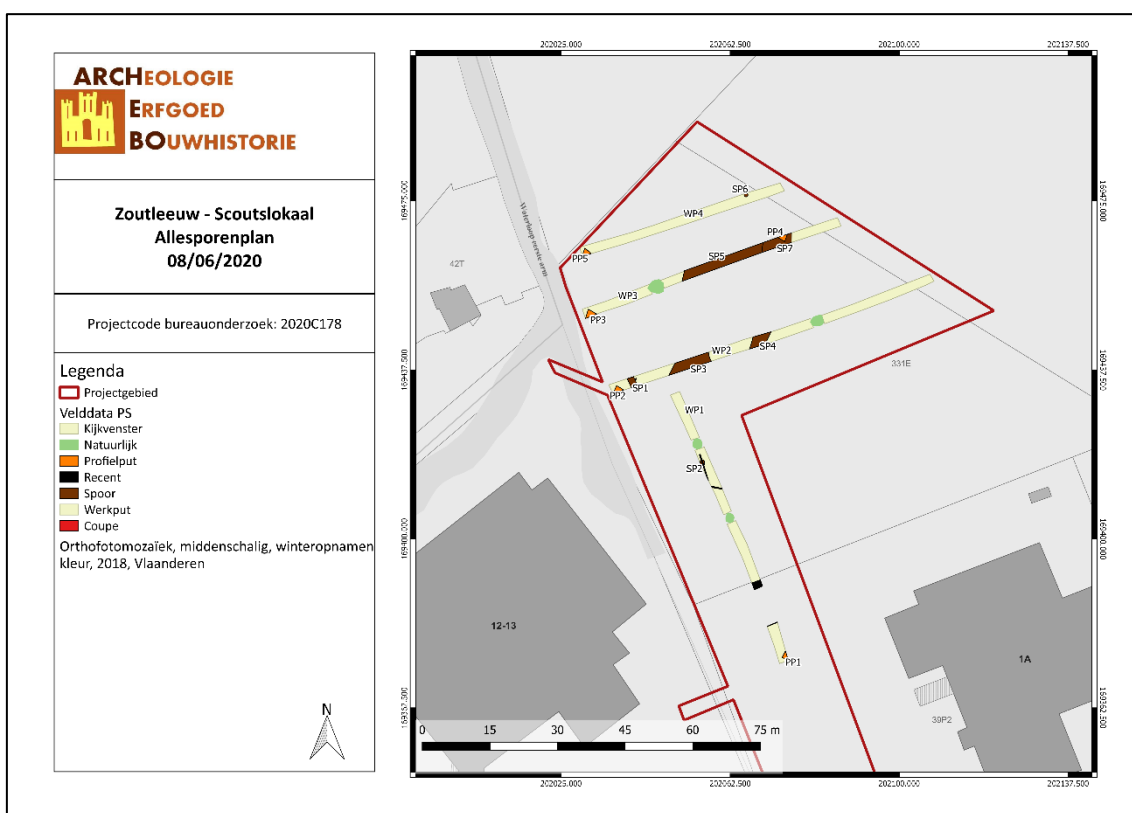
Figuur 20: Proefsleuvenplan op het toekomstplan (ARCHEBO bvba, 2019)

5.2 ASSESSMENT PROEFSLEUVENONDERZOEK

5.2.1 Inleiding

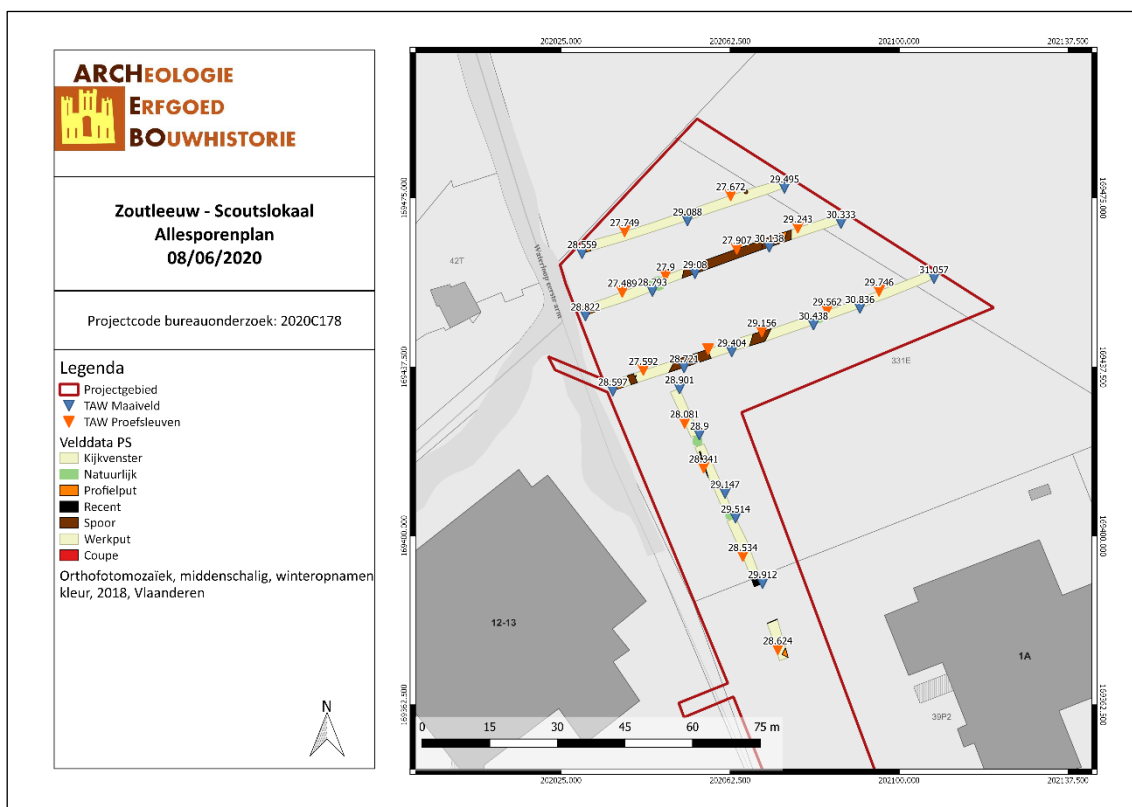
Het resultaat van een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem wordt met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt. Zowel het deel van het terrein dat onderzocht wordt als het deel van de sporen dat opgegraven wordt, is steeds statistisch representatief en laat toe uitspraken te doen over het geheel van het terrein, behalve bij vooronderzoek met ingreep in de bodem met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen. Zones van het opgravingsvlak die sporen of archeologische artefacten bevatten, worden terug afgedekt om te voorkomen dat degradatie ervan zou optreden, in afwachting van een opgraving of definitief fysiek behoud.

Het proefsleuvenonderzoek vond plaats op 26 mei 2020. In totaal werden 4 proefsleuven aangelegd. Hierbij werd één relevant archeologisch niveau aangetroffen. Dit vlak werd aangelegd tussen 27.48 en 29.74 m TAW, wat neerkomt op 0.8 – 1.8 m onder het huidige maaiveld.

ZOSC/19/05/27/9 - Digitale aanmaak

Figuur 21: Allesporenplan (ARCHEBO bvba, 2020).

ZOSC/19/05/27/10 - Digitale aanmaak

Figuur 22: Allesporenplan met aanduiding TAW-hoogtes (ARCHEBO bvba, 2020).

5.2.2 Vondsten

Tijdens het onderzoek werden geen vondsten aangetroffen.

5.2.3 Stalen

Tijdens het onderzoek werden geen stalen genomen.

5.2.4 Conservatie

N.v.t.

5.2.5 Archeologische sporen & structuren

In totaal werden tijdens het proefsleuvenonderzoek 7 sporen geregistreerd. Het betreft in de meeste gevallen grote lineaire structuren afkomstig van grachten en wallen die gekoppeld dienen te worden aan de verdedigingswerken rond de stad (sp1, 3, 4, 5 & 7). Deze sporen zijn vergelijkbaar met deze aangetroffen tijdens de archeologische onderzoeken op de aanpalende percelen ten noorden van het projectgebied (voormalige scoutsterreinen ter hoogte van De Weermuur). Hiernaast werden ook kleinere sporen zoals 2 kuilen (sp2 & 6) aangetroffen.

Figuur 23: Foto's spoor 3 (ARCHEBO bvba, 2020).

Figuur 24: Foto spoor 4 (ARCHEBO bvba, 2020).

Figuur 25: Spoor 6 (ARCHEBO bvba, 2020).

5.2.6 Metaaldetectie

Het screenen van zowel het aangelegde vlak als de storthopen met een metaaldetector leverde geen vondsten op.

5.2.7 Landschappelijke profielen

Volgens de bodemkaart van Vlaanderen wordt de bodem binnen het projectgebied omschreven als ON (opgehoogde bodem) en OB (onder bebouwing). Op basis hiervan kon dus geen verwachting naar het bodemtype opgenomen worden.

Tijdens de aanleg van de proefsleuven kon geconcludeerd worden dat de bodemprofielen een sterke menselijk invloed hebben ondergaan. Bij profielput 3 en 5 was de opbouw geheel antropogeen totop de C-horizont. Deze plaatsen zijn dus geheel door de mens aangepast geweest. Bij profielput 1 werd onder een ophoging van 1,20m nog deen van een Bt- horizont aangetroffen.

Figuur 26: Van links naar rechts profielput 1 & 3 (ARCHEBO bvba, 2020).

Figuur 27: Profielpit 5 (ARCHEBO bvba, 2020).

5.3 INTERPRETATIE VAN HET ONDERZOCHE GEBIED

Hieronder worden de onderzoeksvragen beantwoord:

- *In hoeverre is de bodemopbouw intact?*
 - Het terrein werd in het verleden opgehoogd en opgegraven. Over het gehele terrein werden A-C-profielen aangetroffen.
- *Zijn er nog archeologisch relevante niveaus aanwezig?*
 - Tijdens het onderzoek werd één relevant archeologisch niveau aangetroffen.
- *Vanaf wanneer kwam het terrein in gebruik? Welke sporen zijn hiervan terug te vinden en op welke diepte? Hoeveel archeologische niveaus zijn er aanwezig? En hoe onderscheiden ze zich?*
 - De grote lineaire structuren dienen gekoppeld te worden aan de post-middeleeuwse versterkingen rond de stad. De datering van overige sporen is onzeker, daar er geen dateerbaar materiaal in deze sporen werd aangetroffen. Er werd slechts één relevant archeologisch niveau aangetroffen.
- *Hoe is de bewaringstoestand van de sporen? Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?*
 - De sporen kennen een matig tot goede bewaring. De geplande ruimtelijke ontwikkeling zal de site grotendeels vernietigen.
- *Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?*
 - De grote lineaire structuren dienen gekoppeld te worden aan de post-middeleeuwse versterkingen rond de stad. De datering van overige sporen is onzeker, daar er geen dateerbaar materiaal in deze sporen werd aangetroffen. Mogelijk kennen deze sporen een oudere datering.
- *Wat is de aard, omvang, datering en bewaringstoestand van de aangetroffen archeologische resten?*
 - De grote lineaire structuren dienen gekoppeld te worden aan de post-middeleeuwse versterkingen rond de stad. Hiernaast werden ook twee kuilen aangetroffen. De sporen kennen een matig tot goede bewaringstoestand. De datering van deze laatste sporen is onzeker, daar er geen dateerbaar materiaal werd aangetroffen.

- *Kunnen er structuren aangeduid worden? Wat is hun onderlinge samenhang?*
 - o Sporen 1, 3, 4, 5 & 7 vormen samen één grote defensieve structuur.
- *Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie?*
 - o Het terrein maakte in de post-middeleeuwse periode deel uit van de defensieve gordel rond de stad.
- *Zijn er sporen die gerelateerd kunnen worden aan de ravelijn? Zijn er verdedigingsstructuren aanwezig?*
 - o Sporen 1, 3, 4, 5 & 7 vormen samen één grote defensieve structuur.
- *Zijn aangetroffen metalen voorwerpen in verband te brengen met militaire occupatie of militaire interventie? Zo ja, uit welke periode?*
 - o N.v.t.
- *Is er een bodemkundige verklaring voor de partiële afwezigheid van archeologische sporen? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?*
 - o N.v.t.
- *Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettingen, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?*
 - o Er werden geen indicaties voor de inrichting van een erf/nederzetting aangetroffen.
- *Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen onze kennis van de ontwikkeling van Zoutleeuw?*
 - o De aangetroffen structu(u)r(en) kunnen ons meer vertellen over de post-middeleeuwse verdedigingsgordel van de stad.
- *Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:*
 - o *Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?*
 - Zie Programma van Maatregelen
 - o *Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?*
 - Zie Programma van Maatregelen
- *Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?*
 - o Sluiten de aangetroffen structuren aan bij deze aangetroffen op de voormalige scoutsterreinen ten noorden van het projectgebied?
- *Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?*
 - o Zie Programma van Maatregelen

5.4 POTENTIËLE KENNIS & WAARDERING

Er werden tijdens het archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem, in de vorm van een proefsleuvenonderzoek relevante en waardevolle archeologische resten aangetroffen.

In de zuidelijke helft, die reeds begin 2016 werd onderzocht, werden verschillende archeologisch interessante sporen aangetroffen in minimaal 3 archeologisch relevante niveaus.

In deze zone waar het terrein lichtjes afloopt naar het zuiden toe, werden archeologisch interessante sporen aangetroffen op meerdere archeologische niveaus. Een eerste niveau bevond zich op ca. 30cm onder het maaiveld (A1-horizont).

In de noordelijke helft van het projectgebied werd slechts één archeologisch niveau aangetroffen. In deze zone werden enkele archeologisch interessante sporen aangetroffen. Het betreft onder meer één grotere structuur die in verband dient gebracht te worden met de post-middeleeuwse verdedigingswerken rond de stad.

Hierdoor biedt het onderzoeksterrein een bijdrage voor een potentiële kennisvermeerdering van dit terrein, dat bovendien aansluit op eerder archeologisch onderzoek in de omliggende omgeving.

6 INTERPRETATIE VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE

In de zuidelijke helft van het projectgebied werden minimaal 3 archeologische niveaus met archeologisch interessante sporen aangetroffen. In de noordelijke helft werd slechts één archeologisch niveau aangetroffen. In dit niveau tekende zich onder meer de contour van een grote structuur af. De sporen uit beide zones dienen grotendeels in verband gebracht te worden met de post-middeleeuwse verdedigingsgordel rond de stad.

De aangetroffen site sluit dan ook aan bij eerdere onderzoeken in de omliggende omgeving. Dit maakt verder onderzoek noodzakelijk. Om deze reden stelt ARCHEBO bvba voor om het gehele projectgebied aan een vlakdekkende opgraving te onderwerpen.

7 SAMENVATTING

7.1 VOOR EEN GESPECIALISEERD PUBLIEK

Het terrein zal door de opdrachtgever ontwikkeld worden. De opdrachtgever plant de constructie van een scoutslokaal en parking.

Het doel van het vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven is een archeologische evaluatie van het terrein. Dit leverde waardevolle archeologische resten op die gekoppeld dienen te worden aan de post-middeleeuwse verdedigingsgordel van de stad.

Gezien de archeologische resten is het wenselijk dat het volledige onderzoeksgebied onderworpen wordt aan een vlakdekkende opgraving.

7.2 VOOR EEN NIET-GESPECIALISEERD PUBLIEK

Het terrein zal door de opdrachtgever ontwikkeld worden. Tijdens het vooronderzoek werden waardevolle archeologische resten aangetroffen. Om deze reden is het wenselijk het volledige projectgebied te onderwerpen aan een vlakdekkende opgraving.

8 BIBLIOGRAFIE

Publicaties

Claesen J., Van Genechten B, Verbeelen G. & Dirix E., 2016a: Archeologienota Zoutleeuw – Verkaveling ‘ De Ravelijn’, Kortenaken

Claesen J., Van Genechten B, Verbeelen G. & Dirix E., 2016b: Programma van Maatregelen Zoutleeuw – Verkaveling ‘ De Ravelijn’, Kortenaken

Claesen J., Van Genechten B., Verbeelen G., Dirix E., Sys A., Audenaert E., Keersmaekers E. & Bouckaert K., 2018a: Nota Zoutleeuw – Ravelijn Bufferbekken, Kortenaken

Claesen J., Van Genechten B., Verbeelen G., Dirix E., Sys A., Audenaert E., Keersmaekers E. & Bouckaert K., 2018b: Nota Zoutleeuw – Ravelijn Bufferbekken, Kortenaken

Claesen J., Van Genechten B., Audenaert E., Bouckaert K., Keersmaekers E. & Doucet A., 2018c: Archeologierapport Zoutleeuw – Ravelijn Bufferbekken, Kortenaken

9 FIGURENLIJST

Figuur 1: Criteria bij stedenbouwkundige vergunningen.	4
Figuur 2: Situering van het projectgebied en de coördinaten op de GRB-kadasterkaart (Geopunt, 2019) .	6
Figuur 3: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2019).....	6
Figuur 4: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2019).....	8
Figuur 5: Situering van het projectgebied op het Gewestplan (Geopunt, 2019)	9
Figuur 6: Situering van het projectgebied op Toekomstplan (ARCHEBO bvba, 2019)	10
Figuur 7: Toekomstplan en inplanting (Geotec bvba, 2019)	11
Figuur 8: Terreindoorsnede (delmulle delmulle architecten BVBA, 2019).....	12
Figuur 9: Doorsnede van het nieuwe lokaal (delmulle delmulle architecten BVBA, 2019).....	12
Figuur 10: Doorsnede van de parking en wegenis (Geotec bvba, 2019)	12
Figuur 11: Doorsnede inbuizing gracht (Geotec bvba, 2019)	13
<i>Figuur 12: Kaart met situering van het projectgebied en de verschillende fases (ARCHEBO bvba, 2019) .</i>	<i>14</i>
<i>Figuur 13: Profiel van werkput 9, met in het midden de laag (A2-horizont) waarin de musketkogels</i> <i>werden aangetroffen (ARCHEBO bvba, 2016)</i>	<i>15</i>
<i>Figuur 14: Vlakfoto en coupefoto van spoor 1 in werkput 12 (ARCHEBO bvba, 2016).....</i>	<i>15</i>
<i>Figuur 15: Kijkvenster aangelegd bij werkput 12 (ARCHEBO bvba, 2016).....</i>	<i>16</i>
<i>Figuur 16: Plannen fase III, Watergroep (ARCHEBO bvba, 2016)</i>	<i>17</i>
<i>Figuur 17: Indicatie afstanden oude bakstenen constructie van de barbacane (rood) t.o.v. huidige</i> <i>(donkergrijs) en nieuwe wegenis (lichtgrijs) (Geotec bvba, 2019)</i>	<i>18</i>
<i>Figuur 18 : Toekomstplan en inplanting (Geotec bvba, 2019).....</i>	<i>18</i>
Figuur 19: Proefsleuvenplan (ARCHEBO bvba, 2019)	20
Figuur 20: Proefsleuvenplan op het toekomstplan (ARCHEBO bvba, 2019)	20
Figuur 21: Allesporenplan (ARCHEBO bvba, 2020).....	21
Figuur 22: Allesporenplan met aanduiding TAW-hoogtes (ARCHEBO bvba, 2020).....	22
Figuur 23: Foto's spoor 3 (ARCHEBO bvba, 2020).	23
Figuur 24: Foto spoor 4 (ARCHEBO bvba, 2020).....	23
Figuur 25: Spoor 6 (ARCHEBO bvba, 2020).....	23
Figuur 26: Van links naar rechts profielput 1 & 3 (ARCHEBO bvba, 2020).	24
Figuur 27: Profielput 5 (ARCHEBO bvba, 2020).	25

ARCHEOLOGIE

ERFGOED

BOUWHISTORIE

Zoutleeuw - Scoutslokaal

Allesporenplan

08/06/2020

Projectcode bureauonderzoek: 2020C178

Legenda

 Projectgebied

Velddata PS

 Kijkvenster

 Natuurlijk

 Profielput

 Recent

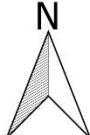
 Spoor

 Werkput

 Coupe

Orthofotomozaïek, middenschalig, winteropnamen
kleur, 2018, Vlaanderen

N

202025.000 202062.500 202100.000 202137.500

169475.000

169437.500

169400.000

169362.500

0 15 30 45 60 75 m

202025.000 202062.500 202100.000 202137.500

Waterloop eerste arm

42T

WP4

WP3

WP2

WP1

SP6

SP5

SP4

SP3

SP2

SP1

PP5

PP4

PP3

PP2

PP1

331E

12-13

1A

39P2

ARCHEOLOGIE

ERFGOED

BOUWHISTORIE

Zoutleeuw - Scoutslokaal

Allesporenplan

08/06/2020

Projectcode bureauonderzoek: 2020C178

Legenda

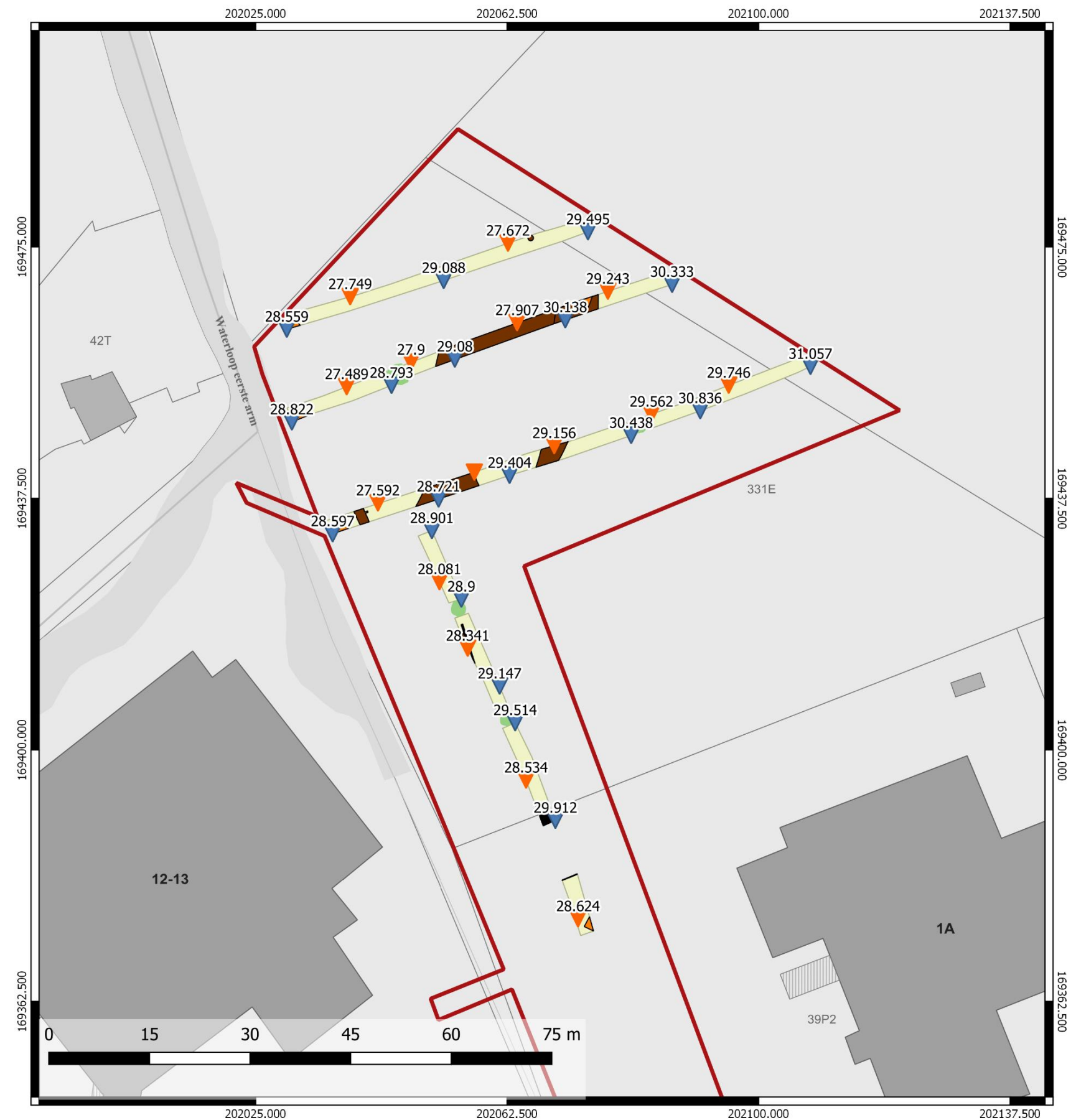
- ▭ Projectgebied
- ▼ TAW Maaiveld
- ▼ TAW Proefsleuven

Velddata PS

- Kijkvenster
- Natuurlijk
- Profielput
- Recent
- Spoor
- Werkput
- Coupe

Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen
kleur, 2018, Vlaanderen

Projectcode: 2020C178																																
Lijstonderwerp: Zoutleeuw - Scoutslokaal																																
Spoor	WP	VL	Sector	Vak	Vorm	Aard		Kleur		Textuur	Inclusies			Afmetingen (cm)		Bioturbatie	Aflijning	Coupe	Interpretatie	Spoorassociaties		Spoorrelaties			Datering	Herkenningsnummer(s)					Datum	
						Homogeen	Heterogeen	Hoofdkleur	Bijkleur			Soort	Grootte	Hoeveelheid	Vlak					Diepte	Hoort bij	Is vervolg van	Jonger dan	Ouder dan		Gelijktijdig met	Foto's	Kaarten	Plannen	Plattegronden		Coupetekeningen
SP1		2	1			lineair	X													gracht/wal	sp 3, 4, 5 & 7					post-middeleeuws						26/05/2020
SP2		1	1			rond	X													kuil						onbekend						26/05/2020
SP3		2	1			lineair	X													gracht/wal	sp 3, 4, 5 & 7					post-middeleeuws						26/05/2020
SP4		1	1			lineair	X													gracht/wal	sp 3, 4, 5 & 7					post-middeleeuws						26/05/2020
SP5		1	1			lineair	X													gracht/wal	sp 3, 4, 5 & 7					post-middeleeuws						26/05/2020
SP6		1	1			rond	X													kuil						onbekend						26/05/2020
SP7		1	1			lineair	X													gracht/wal	sp 3, 4, 5 & 7					post-middeleeuws						26/05/2020